

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК ТА СТРАХОВІ ВИПЛАТИ: НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ

Важливим елементом соціального пакету та зобов'язанням роботодавця перед своїм працівником є нарахування та сплата єдиного соціального внеску. Відповідно, держава, як єдиний гарант забезпечення прав громадян, повинна забезпечувати виконання цих зобов'язань зі сторони роботодавця. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» кошти в результаті сплати єдиного соціального внеску роботодавцями надходять на рахунок Фонду соціального страхування – і одразу направляються на фінансування такого матеріального забезпечення і страхових виплат як:

- допомога по тимчасовій непрацездатності (лікарняні);
- допомога по вагітності та пологах;
- допомога на поховання;
- щомісячних страхових виплат потерпілим на виробництві тощо.

Варто зазначити, що впродовж останніх років спостерігається динамічне зростання таких надходжень на рахунки Казначейства. Так, станом на 29.01.2019 р. розмір надходжень ЄСВ становив 15 407,8 млн грн, на 01.02.2020 р. – 21 969,9 млн грн, на 01.02.2021 р. – 23 075,1 млн грн. Водночас бюджетом Фонду є лише відповідна частка від єдиного соціального внеску в розмірі 9,5727%, який щомісяця надходить від платників. Сьогодні через пандемію, фінансування самоізоляції українських працівників, страхові виплати медикам тощо суттєво зросли видатки за лікарняними. Наприклад, у грудні 2020 року Фонд соціального страхування прийняв на оплату лікарняні на суму 2,4 млрд грн – на 1,5 млрд грн більше, ніж у грудні 2019-го (0,9 млрд грн). В зв'язку з перевантаженням системи соціального страхування, виникає необхідність перегляду підходів до процесу нарахування та сплати ЄСВ суб'єктами господарювання. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» нарахування та виплати, пов'язані з тимчасовою втратою працездатності за перших п'ять днів здійснюються за рахунок роботодавця, решту днів – за рахунок Фонду соціального страхування, однак нарахування ЄСВ на лікарняні як за перших п'ять днів, так і решту – здійснюється за рахунок роботодавця, тобто збільшує витрати звітного періоду суб'єкта господарювання. Однак з метою оптимізації функцій Фонду соціального страхування України Міністерство соціальної політики підготувало проект змін до відповідних законодавчих актів. Пропонується оплачувати лікарняні за рахунок роботодавця за перші десять

днів, а з одинадцятого дня вже за рахунок Фонду соціального страхування. Крім цього не виплачуватимуться лікарняні: за період простою, крім випадків, коли тимчасова непрацездатність настала до простою; за період тимчасової непрацездатності, зазначений у медичному висновку з тимчасової втрати працездатності, визнаному необґрунтованим. Відповідні зміни стосуються і розміру допомоги. Зокрема:

50% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до п'яти років (зараз до трьох років);

60% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до десяти років (зараз від трьох до п'яти років);

70% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від десяти до п'ятнадцяти років (зараз від п'яти до восьми років);

80% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'ятнадцяти до двадцяти років;

100% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад двадцять років (зараз понад вісім років) [3].

Визначено, що такий підхід зменшить витрати бюджету Фонду на матеріальне забезпечення приблизно на 30 %. Однак визначені зміни спровокують зростання витрат звітного періоду суб'єктів господарювання, котрі в переважній більшості переймуть на себе функцію матеріального забезпечення Фонду. Тому набуває все більшої актуальності питання про запровадження змішаної системи соціального страхування працівників та перегляд базових ставок нарахування ЄСВ: не лише за рахунок Фонду, але й за рахунок індивідуального медичного страхування тощо.

Індивідуальне медичне страхування є добровільним. Тому підприємства можуть страхувати своїх працівників шляхом видачі наказу про страхування, під яким кожен працівник ставить свій підпис або ж кожен працівник пише на ім'я керівника заяву-згоду на страхування. Після того як підприємство і страхова компанія укладуть договір, страховик (страхова компанія) видає працівникам страхові поліси (свідоцтва, сертифікати). Коли застрахована особа потребуватиме медичної допомоги, вона звертається до медичного закладу, що визначив страховик. Надану допомогу підтверджують відповідним документом, наприклад актом. Його працівник надає страховику, а той оплачує надані послуги медичному закладу. Суму страхових платежів, що підприємство сплатило страховій компанії на користь працівників, необхідно включити до загального місячного оподаткованого доходу працівників (пп. 164.2.16 ПКУ). Із суми сплачених страхових платежів утримується і військовий збір. Сума страхових платежів не є базою оподаткування ЄСВ (п. 2 розд. II Переліку видів

виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого постановою КМУ від 22.12.2010 № 1170) [1].

Загалом світові тенденції у сфері забезпечення соціальних гарантій працівникам свідчать про потребу солідарного фінансування виплат такої грошової допомоги як найбільш ефективного засобу [2]. Фінансування за рахунок держави, роботодавця та безпосередньо працівників сприятиме підвищенню соціальних стандартів, рівня соціальної відповідальності бізнесу.

Список використаної літератури

1. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : Підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Н. В. Починок, Р. В. Романів. Тернопіль. : Економічна думка. 2020. 482 с.

2. Починок Н. В. Взаємозалежність соціальних стандартів та інтелектуального капіталу підприємства. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2018. С. 267-269.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України». URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/661/>

Л. Коржук

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сільське господарство має визначальне значення для української економіки, оскільки виробники сільськогосподарської продукції очолюють світові рейтинги та є лідерами серед країн за обсягами експорту по багатьох позиціях. Тому дослідження саме питання витрат на оплату праці на прикладі підприємств сільського господарств є актуальним, адже заробітна плата впливає як на добробут домогосподарств, так і на інфраструктуру сіл та їхню перспективу для молоді.

Однією із проблем у формуванні собівартості та відповідно в ціноутворенні є частка витрат на оплату праці у їхній загальній структурі. В той час як в ЄС зарплата у вартості товарів складає від 30 % і значно вище, в Україні принаймні за останнє десятиліття оплата праці в ціні продукції була